

TIỀN TRĂM MUA NHÀ Ở BẠC VẠN TẬU LÁNG GIỀNG

VŨ CAO PHAN

Dạo vừa qua báo chí đưa lại không ít chuyện về việc tranh chấp nhà cửa giữa hàng xóm kia với láng giềng nọ. Chuyện xảy ra không chỉ một nơi nhưng dường như chung một “môtíp”, đại loại: lối đi chung bỗng nhiên bị bịt lại, “kẻ bịt” có được một khoảng sân để tung tăng còn “kẻ bị bịt” buộc phải trèo cửa sổ mỗi khi cần ra ngoài, thậm chí chỉ để đi ... ngoài. Tôi ban đầu cũng có để ý theo dõi thử cái kết cục nhưng cứ thấy nêu hoài, phân xử hoài thôi cũng đành bỏ qua cho đỡ mệt cái đầu. Nhưng lại có câu chuyện xóm giềng khác của một người bạn thì cứ đeo dính tôi hoài, thiết nghĩ cũng nên kể lại hầu bạn đọc.

Anh sống độc thân, có căn hộ ở một khu tập thể cũ kỹ. Dành dụm được chút tiền, nghỉ hưu rồi anh tìm đến một quả đồi xa vắng mọi thứ nhưng lại thật thuận tiện cho một người đeo đẳng nghề viết, để dựng lên ở đấy một ngôi nhà nhỏ - “Yên tĩnh lắm, chẳng ai quấy rầy, lúc nào muốn “cày” thì cày, muốn ngơi thì ngơi. Rau trồng lấy, buổi bông hoa trái trồng lấy, lại thêm mái gà. Rượu thì... hà hà... Lên chơi nhé!” Anh nhần.

Tôi cũng khuấy đi. Rồi một ngày chợt nhớ lại, trúng lúc rảnh, bèn tìm lên. Thì ôi thôi “lặng ngắt như tờ”, dấu xe máy... đã “rêu lờ mờ xanh”. Gặp lại thì anh nói, không ổn ông ạ. Lên mới ít lâu đã chùng

xuống vì nhớ xóm giềng. Nhớ căn hộ kê bên có thằng cu con, hễ về đến nhà buồng cặp xuống là nó hát. Thích cái giọng “đều đều” của cu, anh dạy nó hát, rồi hát với nó, hứng lên thì làm thành cặp song ca mà khán giả vỗ tay khen ngợi nhiệt tình nhất lại chính là hai bác cháu. Trước bữa cơm tối thỉnh thoảng lại cùng bố cu ca bài bia hơi nơi đầu ngõ. Mỗi cuộc như vậy thường không thiếu ông bạn già ở tầng trệt. Ông này đã một vài lần mò lên quả đồi của anh, chỉ để than anh bỏ tôi đi cả hai cùng thiệt; tôi chẳng còn ai tâm sự (ông tâm sự toàn chuyện chính trị chính em không) mà anh thì chắc chẳng còn đề tài để viết đúng không, thì về dưới đi... Vắng anh, cặp vợ chồng trẻ ở phía đầu hồi vắng người xử kiện. Mà họ có cãi nhau gì bao làm, mà thực tế chẳng cãi nhau gì cả, cứ nhí nhí nhớ nhớ rồi bắt anh làm trọng tài. Nghĩ đến điều ấy là anh lại bật cười. Mà có cười nổi đâu, thay vào là chính anh quay quắt nhớ họ, nhớ cái xóm nhỏ. Thế là quyết định trở về nơi chốn cũ, còn may là căn hộ kia vẫn chưa kịp hóa thành những thứ khác...

*

Xưa bên Tàu có người họ Lã tên Tăng Trần nổi tiếng quan thanh liêm. Họ Lã giữ chức quan nhỏ ở một huyện đường không nhận của ai bất cứ một thứ gì mà vẫn luôn ân cần chỉ bảo người cách làm sao cho được việc mà khỏi phải quá lụy nơi của

công. Đến khi được bỏ làm thứ sử đứng đầu huyện nhà, ông trở về mái tranh xưa, không mở mang trang ấp, cũng chẳng rào dậu gì thêm, cứ xử với láng giềng cũ thân tình chẳng khác gì thuở hàn vi. Tăng Trần bảo với mọi người giúp được việc gì thì ông chẳng nề nhưng xin bà con chớ lẫn lộn công tư, chớ để đồng tiền đi trước mà đại. Làm quan một huyện mà tiếng thơm muôn ngả. Một bữa nghe biết có láng giềng mới, Tăng Trần liền sang thăm. Trò chuyện mới hay vị láng giềng vốn cũng làm quan nơi xa, hồi hưu liền tìm về đây cư ngụ. Hồi, ngôi nhà này cũng thường thường mà sao quan anh mua đất vậy. Đáp rằng tôi mua láng giềng chứ đâu có mua chỗ trú. Có được láng giềng quý hóa như túc hạ, đất vậy chỗ đất gấp mười gấp trăm tôi vẫn cứ mua. Câu “Bách vạn mã trạch, thiên vạn mã lân” (tạm dịch: “Tiền trăm mua nhà ở, bạc vạn tậu láng giềng”) mà ngày nay người Trung Hoa nằm lòng có xuất xứ từ tích trên xảy ra đã cả ngàn năm.

*

Câu chuyện láng giềng giữa các quốc gia đâu cũng có khác gì. Có điều, thứ láng giềng này thì chẳng sao mà thay đổi được đâu có muốn mua đất, bán rẻ như họ Tống ở thời Lương kia. Vậy thì chỉ còn cách sống bên nhau sao cho thuận hòa, sao cho hiểu biết, sao cho tin cậy, mà nếu được như *anh là sự tồn tại của tôi, là sự phát triển của tôi* thì còn gì bằng. Trung Quốc là một nước lớn, vùng biên cương bao la tiếp giáp với hàng chục quốc gia của họ mà vào thời phong kiến đã từng bị hỗn loạn liên tiếp nhiều thế kỷ thì có lẽ hơn ai hết hiểu rõ điều này. Cho nên, từ ngày xưa cho tới ngày nay và có lẽ cả ngàn sau nữa, Trung Quốc luôn luôn chủ trương “*mục lân*” không chỉ như một chính sách mà như một nguyên tắc tồn tại của mình. Việt Nam ta cũng vậy. Bởi thế ngay khi hai nước mới trở lại quan hệ bình thường hồi thập kỷ 90 thì đã cùng nhau xây dựng “phương châm

16 chữ” mà trong đó lấy “láng giềng hữu nghị” làm đầu. Rồi trong chuyến sang thăm Việt Nam năm 2002, chủ tịch Trung Quốc Giang Trạch Dân phát biểu đề xuất tinh thần “bốn tốt” thì cái “tốt” đầu tiên mà ông nêu lên cũng lại là “láng giềng tốt”. Tinh thần “bốn tốt” ấy sau này Trung Quốc còn phát biểu với nhiều nước láng giềng khác, tuy có thay đổi chút ít tùy từng hoàn cảnh (như “đồng chí tốt” thì thay bằng “anh em tốt”, gần đây là “họ hàng tốt” với một nước ở Đông Nam Á), nhưng “láng giềng tốt” thì bất di bất dịch. Láng giềng tốt quy chiếu tất cả. Không có láng giềng tốt thì đừng mong có cái gì tốt nữa, phải hiểu như vậy. Nhưng láng giềng tốt đâu phải tự nó sinh ra và ông trời cũng chẳng cho, mà phải thiện tình thiện tâm cùng nhau xây dựng. Bởi vì xin đừng tưởng tượng xa vời, quan hệ láng giềng khởi đi là quan hệ vật chất, trước khi trở thành quan hệ tinh thần, trở thành di sản chung của các quốc gia (nếu có thể). Việt Nam, Trung Quốc “*núi liền núi, sông liền sông*”, lại có cả “*chung một biển Đông*” bao la nữa. Nhưng không như một bài hát hữu nghị nổi tiếng chứa đựng những ca từ tưởng như chỉ mang giá trị tinh thần ấy, “núi, sông, biển, trời” trước hết ấy là vật chất, là của cải, là tài nguyên, là đất nước. Cái gọi là đại cục cũng từ đấy mà ra, đâu có xa xôi gì. Người quân tử thời nay là người biết nhìn nhận nó một cách thực tế, dưới cả góc độ giá trị vật chất lẫn tinh thần, dưới cả sự quy thuộc lợi ích cho bản thân lẫn đối tác. Người quân tử thời nay là người quân tử của thời đại. Chúng ta còn có thời đại nữa, đừng quên. Tôi rất tin vào thời đại mình, cũng như rất tin vào việc sẽ có một ngày, quan hệ láng giềng tốt, láng giềng hữu nghị, láng giềng anh em sẽ - như đã từng - là ánh sáng thực sự ám áp chiếu trên hai đất nước chúng ta, Việt Nam và Trung Quốc.

